

באר התורה / הג"ר יעקב אשר פלדמן, מח"ס כתוב משה' ושה"ס, ירושלים

מגילת אסתר

"וַיַּעֲשֶׂה אֹתוֹ יוֹם מִשְׁתָּחָה וְשִׁמְחָה"

"בְּיוֹם שְׁלֵשָׁה עָשָׂר לְחַדֵּשׁ אַדְרֵר וּנוּם בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר בּוֹ וְעַלְהָ אֹתוֹ יוֹם הַיּוֹם שְׁבָלִיל פּוֹרִים מוֹתָר בְּהַסְפֵּד הָא וְדָאי לָא. וּבִירוֹשָׁלָמִי (בְּפִבְּהַבָּה) מִשְׁתָּחָה וְשִׁמְחָה" ע"כ (אסטרט יז).

מבואר שעשו אז היהודים הפורים יוֹם מִשְׁתָּחָה וְשִׁמְחָה, והקדמים שהוא מותר בעשיית מלאכה וכקמ"ל דיביט לא קיבלו עליה כדאמר משתה לשמחה וכן הוא בסמוך (שם ח) "וַיַּהֲיוּ זְקִינִים אֲשֶׁר בְּשָׁוֹן וּכְוּיָם בְּהַבָּה וְבְּיְרוֹשָׁלָמִי בְּפִירְקִין (פ"ה ח)"ו. והשתא מנ"ל דמותר דילמא כתוב "לְעַשׂוֹת אָזֶת יְמִינֵיכֶם מִשְׁתָּחָה וְשִׁמְחָה וּמִשְׁלָוחָן מִנּוֹת אֲשֶׁר לְרַעְיוֹן וְמִתְנִינִי דָּהִי כּוֹתֶב מִקְרִיאת הַלִּילָה אַיִירִי, וְנוּם בְּחַמְשָׁה עָשָׂר בּוֹ וְעַלְהָ אֹתוֹ יוֹם מִשְׁתָּחָה וְשִׁמְחָה" וְגַם לְדוֹרוֹת י"ט נמי קיבלו עליה ומתרני דהִי כוֹתֶב מִקְרִיאת הַלִּילָה אַיִירִי, כתוב "לְעַשׂוֹת אָזֶת יְמִינֵיכֶם מִשְׁתָּחָה וְשִׁמְחָה וּמִשְׁלָוחָן מִנּוֹת אֲשֶׁר לְרַעְיוֹן וְמִתְנִינִי דָּהִי כּוֹתֶב מִקְרִיאת הַלִּילָה אַיִירִי, וְמוֹתָר לְעַשׂוֹת לְאַבְיוֹנִים" (שם כב), משא"כ בפסוק יט כתוב "עַל כָּן הַיְהוּדִים נִמְיָן קיבלו עליה נמי אסור בעשיית מלאכה. הפורים וכו' עשיהם את יוֹם י"ד דוקא בימים ולא בלילה. ועוד מתיבת י"ט גופיה ויום טוב ומשלוחן מנות איש לרעהו", הרי שהקדמים שמחה למשתה, נדייק יומם דוקא ולא לילה.

ו"יל דודאי כל דתינו רבנן וכן דברי קבלה כעין דאוריתא הו,¹ וא-

בבספר אור חדש למהר"ל (ט יט) "וְעַשׂוּ אֶת יוֹם מִשְׁתָּחָה וְשִׁמְחָה" של י"ט ושל תורה, אין מצות שמחה נהוג מה"ת בלבד יומם טוב (אסטרט יז) ובפסוק שאחריו כתיב (שם יט) "שִׁמְחָה וְמִשְׁתָּחָה", ובפסוק ראשון, כדאמר בפ"ד דסוכה (מה א) "וַיַּהֲיוּ אָז שָׁמָחָ" (ראה טז טז) שאחריו (שם כב) "ימִינֵיכֶם מִשְׁתָּחָה וְשִׁמְחָה".

ופ"ז היה המשתה הוראה יותר מן השמחה, וכך שידייך לומר ימי מישתתת על שם השמחה שאינו רצוי, אבל אין נקרא מצות שמחה, אבל אין נקרא מושם על הלילה בכלל שמחה, או אינו אלא יומם אחד אין ושמחה, כי היום נקרא על שם שמחה ושמחתה, אבל אין נקרא מצות שמחה, אבל אין נקרא מושם וודאי דאפשר עצרת דאיינו אלא יומם אחד אין על שם השמחה, לעצרת דאיין לילך, הרי דליל יומם טוב ראשון חילוק מומו לעניין ומי י"ז-

הילך פורים נמי אף על גב דאיין שמחתו נהוג אלא יומם אחד דמי שמחה, ולכך כתיב "וְעַשׂוּ אֶת יוֹם מִשְׁתָּחָה וְשִׁמְחָה" (שם ז-ח) נקראו הימים סמק' מישתת אל יום, וכן "ימִינֵיכֶם מִשְׁתָּחָה וְשִׁמְחָה" (שם כב), נקראו הימים מגילה דתביב' "והימים האלה נזכרים ונעים" (אסטרט כח) נמי ימים דוקא, אבל על שם המשתה ולא נקרו על שם השמחה.

אבל "עוֹשִׂים אֶת יוֹם י"ד שִׁמְחָה וְמִשְׁתָּחָה" (שם טז), ר"ל שעושים בו קראת מגילה של לילה כפלי עלי. שמחה ומשחתה ואין הפירוש שהיום הוא מישתת ושמחתה, רק אמר ודו"ג ג' כעין דאוריתא מצות הנהוג בשופר סוכה ולולב

שעושים בו שמחה ומשחתה כי המשחתה יש בו השחתה ושמחתה, אבל אין נקרא מצות שמחה, אבל אין נקרא מושם ולא בלילה כתיבן לקמן ספר' ב' (ב), וה"ה ולכך יש להקדים המשחתה כי המשחתה הוא קודמת לכך בדתנן לזה שום לкриיאת מגילה שהיא מ"ע דוקום ועשה דומייא דהני, וכן שמחה אין הינה ומיד יכול להיות לו שמחה, אבל המשחתה צריכה אליה הכנה ג' נוהג אלא ביום דומייא דקומו ועשה של תורה, אבל לעניין הסוף לתוך הסעודה וגם יש בו השמחה, לכך המשחתה היא קודמת, ולכך שבחתת ה"ה ליל שבחתת השומר ור' אח' כ' בתיב "

ת"ב עשיהם את יוֹם י"ד שִׁמְחָה וְמִשְׁתָּחָה" (שם יט) לומר כי הם שבת וו"ט אפילו ליל יומם טוב ראשון כיומו לכל דבריו. מיהו הא גופא עשיהם שמחה ומשחתה, כי אין לפרש יומם של משחתה רק כאשר דבק צרך טעם מ"ש דלפעמים אמר' ר' יומם דבק, ופעמים אמר' דימיים אפילו לילות בכלל ואינו זה מקומו, עכ"ל.

-ג-

לפרש יומם של משחתה. ועוד נראה כי מפני שתביב שאחריו "וְעַשׂוּ אֶת יוֹם י"ד שִׁמְחָה וְמִשְׁתָּחָה וְמִבְּאוֹר בְּדָבְרָיו דבשעה שהיו עשויים את יוֹם ארבעה עשר לחודש אדר ומשחתה וו"ט" (שם יט) כי כל אחד הוא יותר כי כאשר האדם שמח ליום טוב, וזה דיינו כמו אשר ימים טובים, שפיר כתוב "שִׁמְחָה הַוְא בְּשִׁלְמֹת הַפְּךָ כְּאֶשְׁר יָשׁ לְצָרָעָר שָׁהָוָא בְּחֶסְרוֹן, וְכָאֶשְׁר יָשׁ לְשִׁמְחָה וְמִשְׁתָּחָה, וְהַוְא מְשׁוּם שְׁמַצּוֹת שְׁמַחָה משחתה הוא יותר בשלימות כי במשחתה הוא טוב לב למורי, וכאשר שיכת כל היום כבר מעלה השומר ור' אח' כ' בתוב מה שכתוב ייש לו י"ט הוא יותר בשלימות. ולכך הוסיף לומר שמי'ם מושם מונאות איש משא"כ בשאר המקרים שלא נזכר בהם יומם טוב, וכן כתוב בהם לערחו", כי כאשר האדם הוא בשלימות למורי הוא ג' משפטו מישתת ושמחתה, פ"י שעיל דמי'ם מישתת ושמחתה" זה יש-

לאחרים מטובו, כמו שהסביר בא עליה אצל "וַיַּוְתֵּן מִשְׁאֹות כֵּיד -ד-

המלך" וליל ב' ח'), וכאשר עצמו חסר ואינו בשלימות אין משפטו ועל ימינו בשלימות זכר ר' ל' שיחיה האדם בשלימות לאחרים. ולכך כל אלו דברים שזכר ר' ל' בשלימות לאבירי הפסוקים :

"וַיַּסְמַחַת לְפָנֵי הַאֱלֹהִים אֲתָתָה וְבָנֶךָ וְבָתֶךָ וְעַבְדֶךָ וְאַמְתָךָ וְהַלְוִי אֲשֶׁר וַיַּסְמַחַת עַל שְׁלֹמוֹת עד שהוֹא משפטו לאחר".

אבל בשאר מקומות בוודאי ראוי להקדים משחתה לשיחיה כי מתוך בשעיריך ומכאך ומייתום וקהלמגה אשר בקרבך במקום אשר יבמר ה' המשחת בא לידי שמחה. רק במקומות שבא לומר שהי' מוסיף אליהיך לשבון שמך"ם ע"כ (ואה טז). שלימות על שלימות, בזה מקדים שמחה למשחתה, מפנוי כי המשחת ייש בו השמחה והשתיה ולכך זכר אלו דברים זה אחר זה בסדר, וחדלמגה אשר בשעריך" ע"כ (שם יט).

עכ"ל. **בספר מי השלוות** (קמא, שם) בד"ה ושמחת לפני ה"א וכו'. בכל ימים מבואר בדבורי ב' יישובים על שינוי הפסוקים שפעמים הקדים טובים, נאמר "אשר בשעריך" (שם יט) וכאן "אשר בקרבך", כי

משחתה לשיחיה ופעמים מקדים שמחה למשחתה יומם מושם משבה שבשבועות היינו מ吞 תורה, ונאמר נדרים (פה א) ההזרו בבני עניים, א. שבעה שהוֹא סמוך לתיבת יומם אז אמר שהי' מושם משבה

מבואר דברוג השבועות שהוא יומן לכבוד את העניים שייהיו בקרבך, כמו שאמרו בקרבך, לומר שיש לך להזיר עכ"ל. ב. באמת ראוי להקדים משחתה לשיחיה כי מתוך המשחתה בא לידי ההזרו בבני עניים שמחה תאורה.

ושמחה, מושם שמחה למשחתה יותר חשוב, אבל בפסוק יט שאינו סמוך שמחה, והטעם שניינה בפסוק יט והקדמים שמחה, מושם שבפסוק זה נזכר גם שהוֹא יומם טוב, ורוצה לננות המעלות כפי מדרגתן : שמחה היהודים" (אסטרט כז), קימו מה שקבלו כבר, ע"כ. בפי' רשי' (שם יט) משחתה ויום טוב.

בד"ה בימי אחזורש - מהאת הנש שנענשה להם, עכ"ל. ג. גם נראה ביחס הפסוקים והוא בהקדם מש"כ בטוריaben מגילה ? ומיכוון שהי' מושם קבלת התורה מהבהה, لكن תיקון מרדיכי שייתנו

ב) סעודת פורים שאכלת בלילה לא יצא י"ח, מ"ט ימי'ם מישתת מותנות לאבויינים, והוא כדי לכבוד את העניים מושם שמחה תאורה, ושםחה" (אסטרט כב) כתיב. וקייל אלא מעתה הא זדרשין לעיל (ה) תאורה, כמו שנתבאר בספר מי השילוח.

"שמחה" מלמד שאסור בהספ"ד, "משחתה" מלמד שאסור בתענית,

¹ עיי' שער הציון (ס"י תרצ'אות מא ובס"י תרצ'אות כז).